

власного капіталу, своєчасність погашення боргу); показники, що характеризують відносини з фондовим ринком (динаміка ринкової вартості акцій, розмір дивідендів на 1 акцію, рівень ліквідності акцій, дохідність облігацій, ринкова ціна облігацій); показники, що характеризують управління грошовими потоками та ліквідністю (показники ліквідності, частка короткострокових зобов'язань, Погашення боргів за короткостроковими зобов'язаннями, співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості).

Отже, аналітичне забезпечення є ключовим інструментом для ефективного прийняття управлінських щодо формування та реалізації стратегій підвищення активності підприємств. Воно базується на комплексному аналізі показників підприємства за видами ринків, видами діяльності, рівнями управління. Завдяки цьому підприємству можна адаптувати свою стратегію до динамічних умов ринку та забезпечити сталий розвиток.

Література

1. Багацька К.В. Підходи до оцінки ринкової активності підприємств реального сектора економіки. *Економіка: реалії часу*. 2014. № 1. С. 50–56.
2. Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Система показників оцінювання ринкової активності підприємств. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 14. С. 969–974. https://economyandsociety.in.ua/journals/14_ukr/138.pdf

Сидор Г.В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку
та оподаткування імені С. Юрія*

*Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти
«Кам'янець-Подільський державний інститут»*

Савків У.С.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту і маркетингу
Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника*

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

У зв'язку зі змінами, що відбуваються в економічній системі України, необхідне оперативне оновлення всіх складових системи фінансового менеджменту підприємств для посилення їхнього інвестиційно-інноваційного потенціалу, відновлення втрачених виробничих потужностей або фінансового оздоровлення компаній. Відповідно, актуальним напрямком є розробка та впровадження антикризових програм, спрямованих на підтримку діяльності підприємств в умовах сучасних викликів.

У сучасному економічному середовищі виникають значні труднощі, які впливають на ведення бізнесу в Україні. Більшість підприємств змушена переглядати свої підходи до управління фінансами. Під впливом негативних факторів знижується прибутковість діяльності, що призводить до зростання проблем із фінансовим забезпеченням.

Фінансовий менеджмент традиційно охоплює управління активами, капіталом, грошовими потоками, прибутком та інвестиціями. Проте в сучасних реаліях необхідна трансформація підходів до прийняття управлінських рішень фінансового характеру. Зокрема, в умовах кризи фінансовий менеджмент має бути більш гнучкий, інноваційний і спрямований на ефективні стратегії розвитку, що сприятиме попередженню поглиблення кризи, підтримці стабільності та забезпеченню фінансової стійкості підприємств.

З початку воєнних дій та впродовж 2022 р. кількість нових зареєстрованих підприємств скоротилася більш ніж на 50 %, досягнувши найнижчого рівня за останнє десятиріччя [1].

У перші місяці війни працювали лише 17 % найбільших підприємств країни, 30 % компаній змогли перейти на роботу в режимі онлайн, інші призупинили свою діяльність [2]. Проте в наступні місяці поступово відновилася позитивна динаміка в результаті адаптації бізнесу до умов воєнного стану, фінансової підтримки з боку міжнародних партнерів, впровадженню державних програм допомоги, а також відновленню логістичних зв'язків.

Сучасне економічне середовище динамічно змінюється, трансформуються ринкові відносини та виникає невизначеність щодо отримання очікуваного фінансового результату, а військові дії на території України зумовили скорочення торговельних операцій та зменшення обсягу виробництва в секторах економіки [3].

Для багатьох суб'єктів господарювання особливо гострою виявилась проблема залучення додаткових фінансових ресурсів, оскільки власних коштів для продовження діяльності часто не вистачає. У зв'язку з цим зростає актуальність адаптації фінансового менеджменту до умов підвищеного ризику та забезпечення оперативної реакції на зміни під час ухвалення управлінських рішень.

Управління фінансовим станом передбачає процес прийняття управлінських рішень, спрямованих на досягнення запланованих результатів і встановлених фінансових показників, що вимагає комплексного аналізу фінансово-економічних чинників, що впливають на діяльність підприємства, зокрема активів, ліквідності, рентабельності тощо. З огляду на постійну динаміку та мінливість соціально-економічного середовища науково обґрунтовані нормативи фінансової стійкості потрібно регулярно адаптувати до актуальних умов ведення бізнесу.

Однак надмірна увага до покращення показників фінансової стійкості, особливо в умовах кризи та невизначеності, може призвести до зниження ділової активності через значне скорочення обсягів позикового капіталу. У результаті показник фінансової стійкості може покращитися за рахунок зменшення залучених коштів, але водночас можуть скоротитися масштаби діяльності підприємства.

Крім того, багато українських підприємств змушені впроваджувати агресивну політику фінансування для покриття поточних витрат. Такий підхід, хоча й забезпечує короткострокову стабільність, зазвичай веде до зниження фінансової стійкості (якщо порівняти з помірними чи консервативними фінансовими стратегіями).

Внаслідок війни фінансовий менеджмент зазнав суттєвих змін, які можна узагальнити так:

- *фінансова підтримка реорганізації бізнес-процесів* (адаптація підприємств до нових умов через врахування змін у попиті населення, демографічних процесах і специфіки діяльності під впливом воєнного стану);
- *пріоритетне врахування підвищених ризиків* (прийняття управлінських рішень на основі детального аналізу ситуації, оцінювання доцільності операцій та розробки механізмів управління ризиками);
- *перегляд фінансової стратегії* (формування нових підходів до залучення, розподілу та використання фінансових ресурсів з урахуванням невизначеності);
- *гнучкість оперативного планування* (забезпечення швидкого коригування планів відповідно до змінюваних умов, створення кількох варіантів розвитку подій);
- *пошук альтернативних джерел фінансування* (залучення ресурсів через державні програми підтримки, міжнародну фінансову допомогу тощо);
- *використання пільгових умов* (оптимізація податкових і страхових механізмів для зниження навантаження на бізнес);
- *зміцнення фінансової стійкості та платоспроможності* через підтримку достатнього рівня фінансової рівноваги підприємства;
- *оптимізація витрат* (усунення необґрунтованих витрат за одночасного врахування витрат на безпеку персоналу та захист майна);
- *управління заборгованістю* (розробка стратегії ліквідації боргів, у т. ч. взаємодія з боржниками, узгодження графіків платежів і контроль їхнього виконання);

– управління запасами підприємства, що передбачає їхнє коригування відповідно до умов діяльності, налагодження нових логістичних маршрутів, а також аналіз ефективності та доцільності формування запасів;

– *оптимізація грошових потоків* (підтримка платоспроможності підприємства через ефективне управління фінансовими потоками).

Отже, фінансовий менеджмент відіграє вирішальну роль у системі антикризового управління, забезпечуючи стабільність і стійкість підприємства в умовах економічної нестабільності та ризиків. Він спрямований на оптимізацію фінансових ресурсів, управління ліквідністю, зменшення витрат, розробку ефективних стратегій залучення капіталу та підтримку платоспроможності. Завдяки антикризовим інструментам фінансового менеджменту підприємство може швидко реагувати на зміни, мінімізувати втрати та відновлювати ефективність своєї діяльності.

Література

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL : <https://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Савків У.С., Лещук Г.В., Сидор Г.В. Державне управління соціально-економічною стабільністю країни та особливості застосування антикризових заходів в умовах воєнного часу. *Актуальні питання у сучасній науці. (Серія : Економіка)*, 2024. Вип 20. Т. 1. С. 390–403.
3. Савків У.С., Сидор Г.В., Тимків А.О. Управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності в умовах війни. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. (Серія : Економіка та управління в нафтогазовій промисловості)*, 2022. 2(26). С. 79–87.

Синявський В.В.

здобувач PhD,

ДННУ «Академія фінансового управління»

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВИЛ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ

Трансфертне ціноутворення є важливою складовою міжнародного оподаткування. В умовах глобалізації міжнародні групи компаній (МГК) дедалі активніше розширюють свою присутність в юрисдикціях по всьому світу. Використовуючи відмінності у податкових системах та наявність пільгових режимів оподаткування, МГК в межах транскордонних операцій своїх компаній мінімізують податкові зобов'язання, зокрема, за рахунок трансфертного ціноутворення.

Усвідомлюючи зростання ризиків розмивання податкової бази та виведення прибутку з-під оподаткування, різні країни світу запроваджують до національного податкового законодавства правила трансфертного ціноутворення [1], а також укладають міжнародні договори про уникнення подвійного оподаткування з положеннями щодо коригування прибутку асоційованих (пов'язаних) підприємств, якщо умови операцій таких підприємств не відповідають ринковим умовам, які склалися в операціях між непов'язаними особами (принцип «втягнутої руки») [2].

Водночас міжнародні організації (зокрема, Організація Об'єднаних Націй (ООН), Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та ін.) займаються розробкою документів в частині трансфертного ціноутворення, які містять рекомендації щодо аналізу операцій МГК на предмет відповідності принципу «втягнутої руки». Такими документами є Практичний посібник ООН з трансфертного ціноутворення для країн, що розвиваються (у редакції 2021 року) [3], та Настанови ОЕСР щодо трансфертного ціноутворення для транснаціональних компаній та податкових служб (у редакції 2022 року) [4].

Правила трансфертного ціноутворення запроваджено в Україні з 01 вересня 2013 року. Впродовж 2013-2024 рр. положення Податкового кодексу України [5] у сфері трансфертного ціноутворення суттєво еволюціонували, зокрема: